

Nederlandse tekst (titel VI, hoofdstuk II, van de wetten op de Raad van State, gecoördineerd op 12 januari 1973).

RAAD VAN STATE, AFDELING ADMINISTRATIE.

A R R E S T

Nr. 85.563 van 23 februari 2000

A. 63.604/VI-12.391

In zake: **de naamloze vennootschap
"CARMEUSE",**
die woonplaats heeft gekozen bij
Mr. Francis HAUMONT, advocaat,
rue du Stocquoy 1-3
1300 Waver,
tegen :
de stad Fosses-la-Ville.

DE RAAD VAN STATE, VIe KAMER,

Gezien het op 8 mei 1995 ingediende verzoekschrift, waarbij de naamloze vennootschap "CARMEUSE" de nietigverklaring vordert van het besluit van 6 maart 1995 van de gemeenteraad van Fosses-la-Ville waarbij een belastingverordening op mijnen, groeven en graverijen wordt vastgesteld;

Gezien de regelmatig uitgewisselde memories van antwoord en van wederantwoord;

Gezien het verslag van de heer LOMBAERT, auditeur bij de Raad van State;

Gelet op de beschikking van 23 april 1999, waarbij de neerlegging van het dossier en het verslag ter griffie wordt gelast;

Gelet op de kennisgeving van het verslag aan de partijen en gezien de laatste memories;

Gelet op de beschikking van 5 oktober 1999, waarvan aan de partijen kennis is gegeven en waarbij wordt bepaald dat de zaak voorkomt op de terechtzitting van 26 januari 2000, de datum waarop de zaak is uitgesteld tot 2 februari 2000 om 9.30 uur;

Gehoord het verslag van de heer CLOSSET, kamervoorzitter;

Gehoord de opmerkingen van Mr. SCHOLASSE en Mr. WAGNER, loco Mr. HAUMONT, advocaat, die voor de verzoekende partij verschijnen, en van Mr. CRAPPE, advocaat, die voor de verwerende partij verschijnt;

Gehoord het andersluidend advies van de heer LOMBAERT, auditeur;

Gelet op titel VI, hoofdstuk II, van de wetten van de Raad van State, gecoördineerd op 12 januari 1973;

Overwegende dat de verzoekende vennootschap een kalksteengroeve exploiteert op het grondgebied van de gemeenten Fosses-la-Ville en Sambreville, op de plaats 'Aisemont'; dat ze aanvoert dat het gesteente op het grondgebied van Sambreville wordt ontgonnen en op het grondgebied van Fosses-la-Ville via industriële kalibratie- en calcinatieprocédés wordt verwerkt; dat ze opmerkt dat de gemeente Sambreville een mijnbelasting heeft ingevoerd ten belope van 2,75 frank per ton product dat op haar grondgebied wordt ontgonnen, waarvoor ze in 1992 2.302.906 frank, in 1993 3.052.123 frank en in 1994 2.965.562 frank belasting heeft betaald; dat de gemeenteraad van Fosses-la-Ville op zijn beurt op 6 maart 1995 een belastingverordening op de mijnen, groeven en

graverijen heeft goedgekeurd, de handeling die met dit beroep wordt aangevochten en die als volgt luidt :

" De Raad,

(...)

Gezien de financiële situatie van de stad;

Gezien het proces-verbaal van de hinderenquête;

Op voorstel van het college van burgemeester en schepenen;

Na beraadslaging;

Met 10 stemmen voor, 9 stemmen tegen en - onthouding;

BESLUIT :

Art. 1 - Voor de belastingjaren 1995 tot 1997 wordt op de mijnen, groeven, graverijen, open steengroeven en steenbergten die op 1 januari van het betrokken belastingjaar in exploitatie waren een jaarlijkse gemeentebelasting geheven, ongeacht of de sociale of administratieve zetel ervan in de gemeente gevestigd is.

Art. 2. De belasting is hoofdelijk verschuldigd door de exploitant en door de eigenaar.

Art. 3. De belasting wordt vastgesteld op 2,75 frank per ton producten die tijdens het jaar vóór het belastingjaar is ontgonnen. Onder 'ontgonnen product' worden de producten verstaan die rechtstreeks of zijdelings voor de verkoop bestemd zijn, met inbegrip van voor de verkoop bestemde afvalstoffen. Als producten die voor de verkoop zijn bestemd, moeten worden beschouwd : de minerale stoffen die worden ontgonnen voor het vervaardigen van kalk, cement, dolomiet en wegfunderingen.

Art. 4. De belastingplichtige ondernemingen zenden de gemeente binnen een maand na de aanvraag een volledig overzicht van het aantal ton dat ze ontgonnen hebben, ongeacht de bestemming van de ontgonnen producten. Het overzicht moet worden gestaafd met alle bewijsstukken die nodig zijn om het te kunnen controleren; de controle kan ook ter plaatse worden uitgevoerd door gemeenteambtenaren, zonder verplaatsing van de bewijsstukken. De gemeente aanvaardt ook dat die inlichtingen haar worden bezorgd via verzending van een attest van de commissaris-revisor die door de betrokken ondernemingen is erkend. Deze moeten de nodige inlichtingen bezorgen binnen 30 dagen nadat de

gemeente het jaarlijkse aangifteformulier voor de genoemde belasting heeft verzonden.

Art. 5. Indien geen aangifte is gedaan of als die ontoereikend is, wordt de belastingplichtige ambtshalve belast op basis van de gegevens waarover de gemeentediensten kunnen beschikken, met behoud van het recht om een bezwaarschrift in te dienen en beroep in te stellen.

Art. 6. Iedere overtreder van de bepalingen van deze verordening wordt bestraft, zonder afbreuk te doen aan de verschuldigde belasting en de moratoire intresten, met een boete die met de belasting overeenstemt, en in geval van recidive binnen twaalf maanden, met een boete die het dubbele van die belasting bedraagt.

Art. 7. De gemeenteraad kan met de overtreder tot een vergelijk komen over de boete. Een verzoek om tot een vergelijk te komen, is alleen ontvankelijk als het binnen acht dagen na de kennisgeving van het proces-verbaal van de overtreding bij de gemeentediensten is ingekomen.

Art. 8. Komt er geen vergelijk, dan worden de overtredingen voor de strafrechtbank gebracht. De boeten worden geïnd door de gemeenteontvanger.

Art. 9. De belasting wordt geïnd overeenkomstig de wettelijke regels voor het innen van de rijksbelasting op de inkomsten.

Art. 10. De belasting moet worden betaald binnen twee maanden nadat het aanslagbiljet is verzonden. Als ze binnen die termijn niet is betaald, worden de regels betreffende de moratoire intresten op de inkomstenbelasting toegepast.

Art. 11. De belastingplichtige kan een bezwaar indienen bij de bestendige deputatie van de provincieraad. De bezwaren zijn slechts ontvankelijk als ze schriftelijk, en gemotiveerd zijn en overhandigd of per post ingezonden worden binnen drie maanden nadat het aanslagbiljet is afgegeven. De indiener van het bezwaarschrift hoeft niet aan te tonen dat hij de belasting heeft betaald. Het indienen van het bezwaarschrift stelt hem evenwel niet vrij van de verplichting om die belasting binnen de gestelde termijn te betalen";

dat deze verordening op 19 mei 1995 bij aanplakking is bekendgemaakt; dat de verzoekende vennootschap op 16 maart 1995 een bezwaarschrift heeft ingediend bij de gouverneur van de provincie Namen; dat de bestendige

deputatie van de provincieraad van Namen op 20 april 1995 besloten heeft geen enkele maatregel te nemen om de genoemde verordening te laten schorsen of vernietigen; dat de gouverneur besloten heeft geen beroep in te stellen bij de Waalse Regering; dat de verzoekende vennootschap verzocht is het aangifteformulier voor het belastingjaar 1995 in te dienen zodat de omstreden belasting kon worden geïnd; dat ze dat formulier op 21 april 1995 heeft ingediend en daarin vermeld heeft dat ze noch tijdens, noch vóór dat belastingjaar gesteente heeft ontgonnen, waarover de verwerende partij zich heeft verwonderd in een brief van 18 mei 1995 waarin ze de verzoekende vennootschap heeft verzocht haar aangifte te herzien;

Overwegende dat het eerste middel van het verzoekschrift wordt ontleend aan "schending van de wet van 18 juli 1860 houdende afschaffing van de gemeenteoctrooien en van het koninklijk besluit van 2 augustus 1860 betreffende het bedrag van de inkomsten van 1859 en de vergoeding voor wachtloon van het personeel ten gevolge van de afschaffing van de octrooien", op de grond dat "krachtens de bestreden handeling een belasting van 2,75 frank wordt geheven per ton geëxploiteerd product dat voor de verkoop is bestemd en aldus een octrooi wordt ingevoerd dat bij de genoemde wetgeving verboden wordt"; dat de verzoekende vennootschap erop wijst dat het octrooi, volgens de omschrijving die de Raad van State daarvan geeft, een handeling, een verrichting of een feit tot grondslag heeft waarvan de uitvoering de verplichting meebrengt om een belasting te betalen die geheven wordt op de verwerkte grondstoffen en waarvan het bedrag vastgesteld wordt naargelang van de hoeveelheden en van de prijs van de grondstoffen die bij die verrichtingen gebruikt worden en die na elk van die verrichtingen worden gemeten; dat ze opmerkt dat een belasting als octrooi moet worden bestempeld en bijgevolg verboden is als :

- het belastbare feit, zoals in het genoemde besluit van 2 augustus 1860 wordt bepaald, "de vervaardiging of de ontginning van bepaalde producten binnen de gemeente" is, ongeacht de manier waarop de belasting wordt geïnd;
- de belasting betrekking heeft op welbepaalde materiële goederen of waren, namelijk "producten die rechtstreeks of zijdelings voor de verkoop bestemd zijn";
- de grondslag van de belasting wordt gevormd door de hoeveelheid verwerkte grondstoffen;

dat ze aanvoert dat de belasting die bij het bestreden besluit is ingesteld, in het onderhavige geval aan al die criteria voldoet, aangezien ze verschuldigd is op ontgonnen producten en op de hoeveelheid ontgonnen producten, namelijk 2,75 frank per ton;

Overwegende dat de verwerende partij antwoordt dat het exploiteren van een groeve niet als een afzonderlijke handeling kan worden beschouwd, maar van nature een bestendige situatie is en dat een belasting op het exploiteren van een groeve bijgevolg niet als een octrooi kan worden beschouwd; dat ze benadrukt dat de belasting in casu niet wordt geheven op opeenvolgende verrichtingen inzake ontginning en verwerking van gesteente, maar op een geheel van verrichtingen die over een bepaalde periode zijn gespreid, namelijk tijdens het jaar dat aan het belastingjaar voorafgaat; dat ze opmerkt dat "de wet van 18 juli 1860 tot doel had een einde te maken aan verscheidene mechanismen die destijds waren ingevoerd door gemeenteraden die hun handel en nijverheid wilden beschermen door in hun belastingverordeningen een verschillende behandeling voor ingevoerde, uitgevoerde en doorgevoerde goederen in te stellen, al naar gelang ze binnen of buiten de grenzen van de gemeente waren vervaardigd of gewonnen, (zodat) de octrooien uiteindelijk echte interne douanerechten vormden die de centrale overheid wou afschaffen om vrije handel te

waarborgen"; dat de omstreden belasting volgens haar helemaal geen douanerecht vormt dat bedoeld is om de ondernemingen van de gemeente te beschermen, aangezien ze betrekking heeft op alle ondernemingen die mijnen, groeven, graverijen, open steengroeven of steenbergten exploiteren; dat ze beklemtoont dat het in feite gaat om een jaarlijks ingekohierde directe belasting voor rekening van de exploitanten;

Overwegende dat de verzoekende partij in haar memorie van wederantwoord en in haar laatste memorie in het bijzonder opmerkt :

- dat het innen van de omstreden belasting via inkohiering geen invloed kan hebben op de kwalificatie van die belasting, in het bijzonder sinds het praktische belang van het onderscheid tussen directe en indirecte belastingen door de wet van 23 december 1986 betreffende de provinciale en plaatselijke belastingen grotendeels verloren is gegaan, zodat een door inkohiering geïnde belasting toch als een octrooi kan worden beschouwd;
- dat het ontginnen en exploiteren van gesteente, hoewel dat noodzakelijkerwijs bijzondere voorzieningen vereist, alleen kan worden beschouwd als het ontginnen en vervaardigen van een bepaald product waarop het koninklijk besluit van 2 augustus 1860 uitdrukkelijk van toepassing is;
- dat de gemeenteeoctrooien niet alleen zijn afgeschaft om een einde te maken aan protectionistische beleidskeuzen van lokale besturen, maar ook om de belemmeringen van de vrije mededinging en de vrijheid van handel en nijverheid te beperken, welke in het onderhavige geval ontegenzeggelijk belemmerd worden;
- dat de wet van 18 juli 1860 zich niet beperkt tot het verbieden van belastingen die verschillend zijn naargelang het lokale dan wel ingevoerde producten

- betreft, maar het belasten van bepaalde verrichtingen op zich verbiedt;
- dat, ondanks de bewoordingen van de bestreden verordening, "elke concrete vorm van verwerking van gesteente wordt belast";

Overwegende dat artikel 1 van de wet van 18 juli 1860 houdende afschaffing van de gemeenteoctrooien immers bepaalt dat de indirecte gemeentebelastingen die bekend staan onder de benaming octrooirechten afgeschaft worden en niet meer opnieuw mogen worden ingevoerd;

Overwegende dat de wetgever met deze bepaling een belasting heeft willen afschaffen die volgens de parlementaire voorbereiding van die wet principieel in strijd was met de vrijheid van handel en "tegenstrijdige belangen (schiep) tegenover die van de rest van het Koninkrijk en een tarievenoorlog veroorzaakte die latent, maar uiterst schadelijk was voor het behoud van de nationale eenheid";

Overwegende dat een octrooi zich laat definiëren als een indirecte verbruiksbelasting die geheven wordt op het product dat verbruikt wordt en die aldus gevoegd wordt bij de prijs ervan, alvorens het product uiteindelijk bij de verbruiker terechtkomt; dat het kenmerk van een octrooi erin bestaat dat het op het product zelf geheven wordt;

Overwegende dat uit de parlementaire voorbereiding van de wet van 18 juli 1860, alsook uit die van het koninklijk besluit van 2 augustus 1860 betreffende het bedrag van de inkomsten van 1859 en de vergoeding voor wachtloon van het personeel ten gevolge van de afschaffing van de octrooien, dat aan de voornoemde wet uitvoering heeft gegeven, blijkt dat niet alleen douanerechten of soortgelijke rechten, maar ook algemeen

de rechten "op de vervaardiging of de ontginning van bepaalde producten binnen de gemeente", tot de verboden octrooirechten moeten worden gerekend; dat in het bijzonder uitdrukkelijk wordt verwezen naar de belastingen die, doordat ze worden geheven op het ontginnen of verwerken van bodemproducten zoals steen, met uitsluiting van de niet-lokale producten van dezelfde aard, noodzakelijkerwijs het vrije verkeer van die producten buiten de gemeente belemmeren;

Overwegende dat de omstandigheid dat zulk een belasting wordt berekend op basis van de hoeveelheden die in het jaar vóór het belastingjaar ontgonnen of verwerkt zijn en via inkohiering wordt geïnd, alleen betrekking heeft op de wijze van inning; dat ze helemaal geen afbreuk doet aan de aard van de belasting; dat die belasting een octrooi is, wanneer ze verschuldigd is door het feit zelf van het ontginnen of verwerken van het product, zelfs als het ontginnen of het verwerken meestal vaste installaties vereist die door beroepsmensen worden beheerd, en wanneer ze daardoor niet kan worden beschouwd als een directe belasting die toepassing vindt op een bestendige situatie, namelijk het uitoefenen van een beroep veeleer dan het feit zelf van het ontginnen of verwerken van het product;

Overwegende dat de belasting in het onderhavige geval wordt geheven op de "mijnen, groeven, graverijen, open steengroeven en steenbergen" die op het grondgebied van de gemeente gelegen zijn, dat ze "hoofdelijk verschuldigd is door de exploitant en de eigenaar", dat ze berekend wordt "per ton ontgonnen product (namelijk) producten die rechtstreeks of zijdelings voor de verkoop bestemd zijn, met inbegrip van voor de verkoop bestemde afvalstoffen, (namelijk) de minerale stoffen die worden ontgonnen voor het vervaardigen van kalk, cement, dolomiet en wegfunderingen" en wordt geïnd op basis van een overzicht

waaruit blijkt "hoeveel ton is ontgonnen", ongeacht de bestemming die aan de ontgonnen producten is gegeven; dat die belasting bijgevolg niet anders kan worden beschouwd dan als een octrooi zoals dat begrip zojuist is omschreven; dat ze immers geheven wordt op een bodemproduct dat zal worden verwerkt met het oog op het vervaardigen van producten die in de handel kunnen worden gebracht, dat ze verschuldigd is door zowel de exploitant als de eigenaar, dat ze gebaseerd is op de ontgonnen en geëxploiteerde hoeveelheden, en zelfs op afval wordt geheven; dat het dus niet de uitoefening van een beroep of een nijverheid is die aanleiding geeft tot de belasting, maar wel het feit zelf van het vervaardigen na het ontginnen van een bodemproduct, met inbegrip van afval; dat die belasting zich aldus als een indirecte belasting aandient; dat het middel gegrond is; dat de overige middelen van het verzoekschrift niet hoeven te worden onderzocht,

B E S L U I T :

Artikel 1.

Vernietigd wordt het besluit van 6 maart 1995 van de gemeenteraad van Fosses-la-Ville, waarbij een belastingverordening op mijnen, groeven en graverijen wordt vastgesteld.

Artikel 2.

Dit arrest zal worden bekendgemaakt op dezelfde wijze als het vernietigde besluit.

Artikel 3.

De kosten, bepaald op 4.000 frank, komen ten laste van de verwerende partij.

Aldus uitgesproken te Brussel, in openbare
terechtzing van de VIe kamer, op drieëntwintig
februari tweeduizend door :

de HH. CLOSSET, kamervoorzitter,
HANSE, staatsraad,
LEWALLE, staatsraad,
HARMEL, griffier.

De Griffier,

De Voorzitter,

P. HARMEL.

Ch.-L. CLOSSET.

VERTALING OVEREENKOMSTIG ARTIKEL 63,
EERSTE LID, VAN DE WETTEN OP DE RAAD VAN STATE,
GECOÖRDINEERD OP 12 JANUARI 1973.